

ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ

INSTITUTE OF SECURITY FOR CLAIMS IN CIVIL PROCEEDINGS: PRACTICAL ASPECTS OF APPLICATION

Таранець К.О., адвокат

У даній статті досліджується юридична природа забезпечення позову у цивільному судочинстві, забезпечення позову до подання позовної заяви, а також сутність, основні ознаки даного інституту в Україні.

Автором охарактеризовано процесуальний порядок забезпечення позову у цивільному процесі, проаналізовано практику Верховного Суду України. Визначено, що складання заяви про забезпечення позову є кропітким процесом, який передбачає викладення попереднього аналізу дійсності спору, змісту та обсягу позовних вимог, а також слід врахувати, що захід забезпечення позову повинен бути відмінним від позовної вимоги.

Проаналізовано інститут зустрічного забезпечення, а також визначено практичні проблеми, що виникають під час забезпечення позову у цивільному судочинстві. Автор вважає, що метою оптимізації навантаження на суди, якщо заяву про забезпечення позову подано заявником до пред'явлення позову, і судом під час розгляду такої заяви та постановлення ухвали про забезпечення позову здійснено вивчення доказів, наданих позивачем (заявником) на підтвердження своїх вимог, то розгляд справи за пред'явленим цивільним позовом у такій справі підлягає розгляду тим самим складом суду.

У статті запропоновано відповідні доповнення до законодавства, зокрема, положенням про встановлення додаткового строку для розгляду заяви про забезпечення позову в судовому засіданні з викликом сторін, перебіг строку для призначення засідання визначивши з часу виявлення судом недостатності пояснень чи доказів, обґрунтувань, для розгляду заяви, але не пізніше 10 днів із часу подання заяви про забезпечення позову.

На думку автора, інститут забезпечення позову у чинній редакції ЦПК України впродовж попередніх років був істотно вдосконалений, але деякі аспекти практичного застосування підлягають широкій науковій дискусії.

Ключові слова: цивільне судочинство, позов, забезпечення позову, зустрічне забезпечення, способи захисту.

The article studies the legal nature of securing a claim in civil proceedings, securing a claim before filing a suit, as well as the essence and main features of the institution concerned in Ukraine.

The author described procedural arrangements for securing a claim in civil proceedings and analyzed the practice of the Supreme Court of Ukraine. It is established that the drafting of a statement of securing a claim is a meticulous process that involves a preliminary analysis of the validity of the dispute and the content and scope of stated claims; moreover, it should be taken into account that the measure of securing a claim should be different from the claim.

The institute of counter-security is analyzed, and the practical problems arising in securing a claim in civil proceedings are identified. The author believes that the optimization of courts' load includes the consideration of the case under the civil claim concerned by the same bench, if the application for securing the claim was filed by the applicant before filing the claim and the court examined the evidence provided by the plaintiff (applicant) to support its claims when examining such an application and the ruling on securing the claim.

The article puts forward relevant additions to the legislation, namely: the provision on an additional period for consideration of the application for securing the claim in the court session with the summons of the parties, the validity period for a trial appointment from the moment when the court revealed the insufficiency of explanations or evidence, justifications for the consideration of the application, but not later than 10 days from the time of submission of the application for securing the claim.

According to the author, the institution of securing claims was significantly improved in the current version of the CPC of Ukraine during previous years, but some aspects of practical application are subject to extensive scientific discussion.

Key words: civil proceedings, lawsuit, security of claim, counter-security, security methods.

Вступ. Завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави про що зазначено у ч.1 ст.2 ЦПК України[1]. Інститут забезпечення позову по суті - це обмеження суб'єктивних прав, свобод та інтересів відповідача або пов'язаних із ним інших осіб в інтересах забезпечення реалізації в майбутньому актів правосуддя і задоволених вимог позивача (заявника). Метою забезпечення позову є вжиття судом заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача від можливих недобросовісних дій із боку відповідача з тим, щоб забезпечити позивачу реальне та ефективне виконання судового рішення, якщо воно буде прийняте на користь позивача, в тому числі задля попередження потенційних труднощів у подальшому виконанні такого рішення.

При цьому, беззаперечним і важливим є питання законності та обґрунтованості вжиття заходів забезпечення позову під час розгляду цивільних справ у суді, оскільки такими заходами можуть бути істотно обмежені права осіб, щодо яких вони застосовуються. Актуальність теми зумовлена прийняттям впродовж декількох років ряду змін до

ст.149 – ст.159 Глави 10 ЦПК України, якими регулюється забезпечення позову, зокрема: Законом України “Про внесення змін до законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів виведення банків з ринку та задоволення вимог кредиторів цих банків” № 1588-ІХ від 30.06.2021 року, Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів регулювання банківської діяльності” № 590-ІХ від 13.05.2020 року [2], Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ» №460-ІХ від 15.01.2020 року [3] та іншими нормативно – правовими актами.

Метою статті є дослідження поняття забезпечення позову у цивільному судочинстві, забезпечення позову до подання позовної заяви, сутність та завдання даного інституту, охарактеризувати процесуальний порядок забезпечення позову в цивільному процесі, проаналізувати інститут зустрічного забезпечення, а також визначити практичні проблеми, що виникають під час забезпечення позову в цивільному судочинстві.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня

2006 року №9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову» [4] під забезпеченням позову розуміється сукупність процесуальних дій, які гарантують виконання рішення суду в разі задоволення позовних вимог. У науці цивільного процесу проблематику інституту забезпечення позову досліджували різні вчені процесуалісти в різні часи [5]. Серед сучасних визначень під забезпеченням позову визначаються заходи, що вживаються судом за заявою осіб, які беруть участь у справі, якщо неприйняття таких заходів може утруднити або зробити неможливим виконання рішення суду [6,71]. Захарова О.С. та Грабовська О.О. під забезпеченням позову в цивільному процесі розуміють комплекс заходів, які вживаються судом, спрямованих на захист інтересів осіб, які беруть участь у справах позовного провадження, в разі припущення неможливості виконання судового рішення внаслідок певних дій учасників процесу [7]. Досліджували питання забезпечення позову і інші науковці, зокрема В. Беляєвич [8], В. Комаров [9], Т. Рим [10] та інші.

Постійні зміни в законодавстві та у судовій практиці спонукають до подальших досліджень з метою формування цілісного уявлення про правову природу інституту забезпечення позову. Як зазначає професор С.Я. Фурса, інститут забезпечення позову спрямований проти несумлінних дій відповідача, який може сховати майно, розтратити його, продати, знецінити. Такі дії відповідача можуть призвести у майбутньому до того, що виконання рішення суду про присудження може бути утрудненим або взагалі неможливим [11, с. 35].

При дослідженні інституту забезпечувальних заходів у цивільному процесі, слід чітко відмежувати його від засобів забезпечення зобов'язань у цивільному праві. Погоджуємося з критеріями, висловленими І.В. Андроновим [12, с.9], який зазначає, що спільною ознакою забезпечувальних заходів у цивільному праві та цивільному процесі є їх спрямованість на зменшення ризиків недобросовісної поведінки однієї із сторін правовідносин, забезпечення можливості виконання зобов'язаною особою її обов'язку в натурі, який встановлений у цивільному праві – договором, а у цивільному процесі – судовим рішенням. Відмінною рисою забезпечувальних заходів у цивільному процесі від засобів забезпечення зобов'язань у цивільному праві є те, що засоби забезпечення зобов'язання встановлюються на підставі взаємного волевиявлення сторін та закріплюються у договорі. Забезпечувальні заходи в цивільному процесі мають односторонній характер та вживаються судом лише за наявності передбачених законом підстав на вимогу однієї зі сторін судового спору, або здійснюються стороною на вимогу закону чи суду.

Відповідно до ч.2 ст.149 ЦПК України, забезпечення позову допускається як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо нежиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, або поновлення порушених чи оспорюваних прав, або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся чи має намір звернутися. Проаналізувавши дану норму, можливо визначити, що основним завданням забезпечення позову є попередження можливого ускладнення чи унеможливлення виконання рішення суду і, відповідно, поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися.

Відповідно до ч.1 ст.149 ЦПК України суд має право вжити заходи забезпечення позову лише за заявою учасника справи. Тобто, суд не може самостійно ініціювати вжиття таких заходів, оскільки це суперечило б принципу змагальності сторін закріпленому у ст.12 ЦПК України [1]. Однак, існують позиції науковців щодо наділення суду повноваженнями самостійно ініціювати та вживати

заходи забезпечення позову [13, с.201]. Принцип змагальності зазвичай пов'язують із доказовою діяльністю сторін та роллю суду в оцінці поданих доказів у справі, проте вважається правильним до реалізації принципу змагальності включати не тільки подання доказів сторонами та дослідження судом, але й безперешкодне та відкрите висловлення сторонами своїх позицій з використанням ними всього передбаченого процесуальним законом набору прав, що в цілому і є змаганням протилежних думок, в якому і полягає вся суть змагальності процесу. Тому зазначене питання вбачається дискусійним, враховуючи ризик суперечності принципу змагальності, оскільки відповідно до ч.4. ст.12 ЦПК України кожна особа сама несе ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій. Водночас, має бути співставним з ч.1 ст.158 ЦПК України, відповідно до якого суд має право скасувати заходи забезпечення позову і за власною ініціативою.

Окрім того, положення ч.2 ст. 149 ЦПК України також визначає, що заява про забезпечення позову може бути подана як на будь-якій стадії розгляду справи у вже відкритому провадженні, так і до пред'явлення позову до подання позовної заяви [1]. Таким чином, законодавець на сьогодні надав можливість подавати заяву про забезпечення позову: одночасно із позовною заявою, до подання позовної заяви або після подання позовної заяви та відкриття провадження у справі. Заява про забезпечення позову може бути поданою по всіх категоріях справ, маючи на меті забезпечити належний захист прав та інтересів позивача, що підтверджується актуальною судовою практикою, зокрема, висловленою позицією Верховного Суду у постанові від 14 червня 2021 року справа №308/8567/20 провадження №61-3480св21 [14]. Крім того, широко застосовується у практиці судами першої інстанції, зокрема, у справах, які вимагають невідкладного накладення арешту або зупинення вчинення виконавчих дій щодо примусового відчуження майна позивача (особи, що набуде статусу позивача). Наприклад, забезпечення позову шляхом зупинення стягнення за виконавчим провадженням у спорах щодо визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню (Ухвала Шевченківського районного суду м.Києва від 08 жовтня 2021 року у справі №761/36073/21, Ухвала Шевченківського районного суду м.Києва від 11 жовтня 2021 року у справі №761/36077/21 [15]).

Заява про забезпечення позову до пред'явлення позову, так і подана після пред'явлення позову за змістом і формою має відповідати вимогам ст.151 ЦПК України. Однак, має певну відмінність щодо оформлення як встановлено ч.2 зазначеної статті: в такій заяві зазначаються відомості повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) інших осіб, зазначається, що вони можуть отримати статус учасника справи, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), поштові індекси, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України, реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта для фізичних осіб - громадян України, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти. Реєстраційний номер облікової картки платника податків або паспортні дані інших сторін - фізичних осіб, які не є підприємцями, вказуються у випадку, якщо вони відомі заявнику.

У разі подання заяви про забезпечення позову до пред'явлення позову, відповідно до ч.4 ст.152 ЦПК України, заявник повинен пред'явити позов протягом десяти днів із дня постановлення ухвали про забезпечення позову [1].

З практичної точки зору є ще одна відмінність щодо

складу суду першої інстанції (якщо заява про забезпечення позову подається до подання позовної заяви) яким здійснюється розгляд. Так, при поданні до суду заявником заяви про застосування запобіжного заходу, автоматизованою системою документообігу суду [16] здійснюється розподіл справи та призначається склад суду що і здійснює фактичний розгляд по заяві про забезпечення позову до подання позовної заяви, по суті, а за результатами такого розгляду виносяться відповідна ухвала. На виконання вимог ч.4 ст.152 ЦПК України, після подання позовної заяви в десятиденний строк із дня постановлення ухвали про забезпечення позову, така позовна заява розподіляється згідно загальних правил автоматизованого розподілу з присвоєнням іншого єдиного унікального номеру справи та складу суду. Натомість, при поданні заяви про забезпечення позову одночасно з пред'явленням позову, або у разі подання заяви про забезпечення позову після відкриття цивільного провадження, єдиний унікальний номер справи для такої заяви зберігається, реєструється (присвоюється) номер провадження та передається на розгляд того складу суду, що здійснює розгляд справи по суті.

Крім того, п.4 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства про розгляді заяв про забезпечення позову» від 22.12.2006 року № 9 встановлено, що розглядаючи заяву про забезпечення позову, суд (суддя) має з урахуванням доказів, наданих позивачем на підтвердження своїх вимог, пересвідчитися, зокрема, в тому, що між сторонами дійсно виник спір та існує реальна загроза невиконання чи утруднення виконання можливого рішення суду про задоволення позову; з'ясувати обсяг позовних вимог, дані про особу відповідача, а також відповідність виду забезпечення позову, який просить застосувати особа, котра звернулася з такою заявою, позовним вимогам.

У правових висновках висловлених у актуальних постановках Верховним Судом неодноразово здійснюється посилання саме такі перелічені вище критерії розгляду заяви забезпечення позову (наприклад, постанови Верховного Суду від 16 вересня 2020 року у справі № 344/6384/18; постанови Верховного Суду від 29 квітня 2020 року у справі № 285/2445/18 [17].

Таким чином, вбачається, що складання заяви про забезпечення позову є кропітким процесом, який передбачає викладення попереднього аналізу дійсності спору, змісту та обсягу позовних вимог, а також слід врахувати, що захід забезпечення позову повинен бути відмінним від позовної вимоги. З врахуванням викладеного, вважаємо, що з метою оптимізації навантаження на суди, якщо заяву про забезпечення позову подано заявником до пред'явлення позову, і судом під час розгляду такої заяви та постановлення ухвали про забезпечення позову здійснено вивчення доказів, наданих позивачем (заявником) на підтвердження своїх вимог, то розгляд справи за пред'явленим цивільним позовом у такій справі (в порядку та строки встановленими ч.4 ст.152 ЦПК України), підлягає розгляду тим самим складом суду.

Одним із нововведень ЦПК України редакцією від 15 грудня 2017 року стало виокремлення та детальна регламентація інституту зустрічного забезпечення, який є необхідним з метою запобігання зловживанню позивачем своїми процесуальними правами. Ст.154 ЦПК України розглядає зустрічне забезпечення як механізм захисту прав відповідача від можливих збитків, завданих забезпеченням позову. Зустрічне забезпечення також є певним балансом прав та інтересів сторін судового процесу, запровадженого з метою забезпечення принципу їхньої процесуальної рівності та покликаний забезпечити певний баланс інтересів сторін та спрямований уникнути (чи, принаймні, зменшити) можливі негативні наслідки, які можуть виникнути в результаті прийняття судом забезпечувальних захо-

дів. Такий законодавчо встановлений баланс зумовлений і специфікою процедури подання заяви про забезпечення позову позивачем (заявником), щодо якої не вимагається обов'язково попереднього направлення копії заяви про забезпечення позову відповідачеві (особі, що набуде статусу відповідача) та (або) обов'язкового повідомлення відповідача (особи, що набуде статусу відповідача) для подання заперечення на заяву про забезпечення позову до розгляду цього питання судом.

Слід зазначити, що інститут зустрічного забезпечення не був абсолютно новим для українського законодавства до 15 грудня 2017 року, оскільки і попередня редакція ЦПК України в ч.4 ст.153 містила норму, відповідно до якої суд, допускаючи забезпечення позову, міг вимагати від позивача забезпечити свою вимогу заставою, достатньою для того, щоб запобігти зловживанню забезпечення позову. Як слушно зауважує Луспенник Д., фактично зустрічне забезпечення є збереженням status-quo між сторонами до ухвалення остаточного рішення суду [18].

Відповідно до ч.8 ст.153 ЦПК України в ухвалі про забезпечення позову суд зазначає вид забезпечення позову і підстави його обрання та вирішує питання зустрічного забезпечення. Зустрічне забезпечення, як правило, здійснюється шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі, визначеному судом. Якщо позивач з поважних причин не може внести відповідну суму, то зустрічне забезпечення також може бути здійснено таким шляхом: - наданням гарантії від банку, поруки або іншого фінансового забезпечення на визначеному судом суму та від погодженої судом особи, щодо фінансової спроможності якої суд не має сумнівів; - вчиненням інших, визначених судом, дій для усунення потенційних збитків та інших ризиків відповідача, пов'язаних із забезпеченням позову.

З огляду на такий розподіл, в юридичній літературі пропонується поділяти зустрічне забезпечення на первинне та вторинне, зокрема, у публікації Алексеевої Н.С. [19, с.42]. Аналізуючи схожість між первинним та вторинним зустрічним забезпеченням авторка доходить до обґрунтованого висновку, що в будь-якому випадку воно надається з метою звести до мінімуму можливість виникнення збитків у відповідача, водночас існують і відмінності: внесення первинного зустрічного забезпечення спрямоване на створення умов для забезпечення позову судом, тоді як внесення вторинного зустрічного забезпечення – на створення умов для відмови в забезпеченні позову. Так, якщо відповідач надав вторинне зустрічне забезпечення, то суд, за логікою процесуального закону, повинен відмовити в забезпеченні позову або якщо заходи забезпечення позову вже були вжиті судом, скасувати їх; первинне зустрічне забезпечення здійснюється шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі, запропонованому судом (такий розмір повинен бути розрахований з огляду на можливі збитки, що будуть завдані відповідачу внаслідок вжиття заходів забезпечення позову, проте її розмір не повинен перевищувати розміру ціни позову). водночас, вторинне зустрічне забезпечення може бути здійснене шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі вимог позивача (дорівнює ціні позову), тобто, розмір суми вторинного забезпечення позову дорівнює розміру вимог позивача в повному обсязі [20, с. 62].

Суд зобов'язаний застосувати зустрічне забезпечення у двох випадках:

1) позивач не має зареєстрованого в установленому законом порядку місця проживання (перебування) чи місцезнаходження на території України та майна, що знаходиться на території України, в розмірі, достатньому для відшкодування можливих збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову, у випадку відмови у позові; або

2) суду надані докази того, що майновий стан позивача або його дії щодо відчуження майна чи інші дії можуть ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду про відшкодування збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову, у випадку відмови у позові.

Зустрічне забезпечення, як правило, здійснюється шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі, визначеному судом. Якщо позивач з поважних причин не має можливості внести відповідну суму, зустрічне забезпечення також може бути здійснено шляхом: надання гарантії банку, поруки або іншого фінансового забезпечення на визначену судом суму та від погодженої судом особи, щодо фінансової спроможності якої суд не має сумнівів; або вчинення інших визначених судом дій для усунення потенційних збитків та інших ризиків відповідача, пов'язаних із забезпеченням позову.

Статтею 154 ЦПК України також визначені умови щодо розміру зустрічного забезпечення та строків його виконання. Так, розмір зустрічного забезпечення визначається судом з урахуванням обставин справи. Заходи зустрічного забезпечення позову мають бути співмірними із заходами забезпечення позову, застосованими судом, та розміром збитків, яких може зазнати відповідач у зв'язку із забезпеченням позову. Питання застосування зустрічного забезпечення вирішується судом у ухвалі про забезпечення позову або у ухвалі про зустрічне забезпечення позову. Якщо клопотання про зустрічне забезпечення подане після застосування судом заходів забезпечення позову, питання зустрічного забезпечення вирішується судом протягом десяти днів після подання такого клопотання[1].

Крім того, судова практика пропонує своє тлумачення умов застосування зустрічного зобов'язання. Суд самостійно оцінює необхідність надання зустрічного забезпечення. За загальним правилом вирішення питання про зустрічне забезпечення носить диспозитивний характер. Звертаю увагу на правовий висновок Верховного Суду викладений у постанові від 25.02.19 справа №924/789/18: ВС роз'яснив, що оскільки у цій справі позивач звернувся із немайновою позовною вимогою - про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, тобто судові рішення у разі задоволення цієї вимоги не вимагатиме примусового виконання, однак за цим написом звернено стягнення на майно позивача - обладнання, на користь (з метою задоволення вимог) відповідача, в цьому випадку як підстава вжиття заходів забезпечення позову має досліджуватись, чи може невиконання таких заходів істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду. Також Верховний Суд дійшов висновку, що розгляд судом заяви про забезпечення позову, яка не містить пропозиції щодо зустрічного позову, не є порушенням наведених норм законодавства та не свідчить про незаконність оскаржуваних судових рішень. Викладене підтверджується правовим висновком, викладеним у постанові Верховного Суду від 25 лютого 2019 року у справі № 924/789/18 [21].

Слід зазначити, що інститут забезпечення позову може стати предметом зловживання учасниками справи своїми процесуальними правами. З огляду на це суду має бути надане підтвердження існування реальної загрози невиконання чи ускладнення виконання можливого рішення суду про задоволення позову; забезпечення позову має бути обґрунтованим, тобто заявник повинен обґрунтувати, чому невиконання заходів забезпечення позову може ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду та яким чином; вид забезпечення позову повинен відповідати позовним вимогам у повному обсязі [22].

В наукових публікаціях навіть висувалась пропозиція щодо доповнення ч.2 ст.44 ЦПК України новою підставою а саме "подання безпідставної, необґрунтованої заяви про забезпечення позову" з метою врегулювання недобросовісності використання інституту забезпечення позову, до прикладу, висловлена Шурич О.А. [23,с.177]. Проте, складно цілком погодитись із висловленою пропозицією, адже, по-перше, ЦПК України вже містить ч.3 ст.44 якою охоплюється можливість суду визнати подання скарги, заяви, клопотання зловживанням процесуальними правами, та право суду залишити такий процесуальний документ без розгляду, або повернути його (ч.10 ст.153 ЦПК України) та по-друге, слід врахувати, що законодавець заклав істотні вимоги до обґрунтованості заяви про забезпечення позову у ст.151 ЦПК України у сукупності з чіткими вимогами у ст.150 ЦПК України щодо видів забезпечення позову.

Щодо практичної частини розгляду заяви про забезпечення позову, зазначу, що згідно .1 ст.153 ЦПК України, заява про забезпечення позову розглядається судом не пізніше двох днів з дня її надходження без повідомлення учасників справи (учасників третейського (арбітражного) розгляду), крім випадків, передбачених частиною п'ятою цієї статті. Суд, розглядаючи заяву про забезпечення позову, може викликати особу, яка подала заяву про забезпечення позову, для надання пояснень або додаткових доказів, що підтверджують необхідність забезпечення позову, або для з'ясування питань, пов'язаних із зустрічним забезпеченням.

Разом з тим, чинна редакція ч.4 ст. 153 ЦПК України хоча і передбачає можливість суду призначити розгляд заяви про забезпечення позову у судовому засіданні з викликом сторін у виняткових випадках, коли наданих заявником пояснень та доказів недостатньо для розгляду, проте не містить положень щодо строку в який судом має здійснюватись таке судове засідання. Вважаємо за доцільне доповнити ч. 4 ст.153 ЦПК України положенням про встановлення додаткового строку для розгляду заяви про забезпечення позову в судовому засіданні з викликом сторін, перебіг строку для призначення засідання визначивши з часу виявлення судом недостатності пояснень чи доказів, обґрунтувань, для розгляду заяви але не пізніше 10 днів із часу подання заяви про забезпечення позову.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши інститут забезпечення позову у цивільному процесі, можна виділити такі основні ознаки: - метою забезпечення позову є недопущення утруднення чи неможливості виконання судового рішення а також перешкоджання спричинення значної шкоди позивачу, - забезпечення позову застосовується за заявою учасника справи, допускається і до подання (пред'явлення) самого позову, - перелік заходів не є вичерпним, - заходи забезпечення позову мають тимчасовий характер, - заходи забезпечення позову вжиті судом до подання позовної заяви скасовуються судом також у разі неподання заявником позовної заяви у встановлений десятиденний строк з дня постановлення ухвали про забезпечення позову або у разі повернення позовної заяви або відмови у відкритті провадження у справі, - ухвала про забезпечення позову є виконавчим документом та підлягає негайному виконанню незалежно від її оскарження, - при розгляді заяви про забезпечення позову вирішується лише питання про наявність підстав для вжиття заходів забезпечення позову і не вирішуються матеріально-правові вимоги та наперед результат розгляду справи по суті позову. Інститут забезпечення позову у чинній редакції ЦПК України впродовж попередніх років був істотно вдосконалений. Все ж деякі аспекти практичного застосування підлягають широкій науковій дискусії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
2. Закон України "Про внесення змін до законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів виведення банків з ринку та задоволення вимог кредиторів цих банків" № 1588-IX від 30.06.2021 року <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1588-20#n9> Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів регулювання банківської діяльності" № 590-IX від 13.05.2020 року <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-20#n69>
3. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ» №460-IX від 15.01.2020 року <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460-20#n106>
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову» від 22.12.2006 р. №9 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/va009700-06/>
5. Обеспечение иска. Гр.Вербловский, Энцикл.Словарь, изд. Ф.А. Брокгаузом и И.А. Ефроном. Спб.1897. Т. XXI, кн.42, стр.496-497; Шамонин В. Главнейшие недостатки гражданского судопроизводства (досудебное обеспечение исков). Журн. Спб. Юрид. Общества. 1898, кн.2, стр.58-60; Гольдберг С.А. О возможности обеспечения до предъявления иска. Судебн.Газета. 1899, №12, стр.5; Шифрис Л. К вопросу об обеспечении иска. Юридич.Газета. 1902, №34, стр.3
6. Корольов В.В. Способи забезпечення цивільного позову, не передбачені ЦПК України. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. №3. С. 71-82
7. Захарова О.С., Грабовська О.О. Проблеми забезпечення позову у цивільному процесі. *Вісник національного університету імені Тараса Шевченка. «Юридичні науки»*. 2011. №88. С.14-16.
8. Господарський процесуальний кодекс України: (четверте видання, із змінами і допов. станом на 01.08.2014 р.): анук.-практ. комент./В.Е. Беляневич. Київ: Юстініан, 2014. – 1304 с.
9. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / В.В. Комаров, К.В. Гусаров, Н.Ю. Сакара та ін.; за ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2016. 848 с.
10. Рим Т. Інститут забезпечення позову: новели законодавства. *Право України*, 2017. - №9. – С.137-143.
11. Фурса С.Я., Фурса Є.І., Щербак С.В. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: У 2 т./За заг. ред.С.Я. Фурси. К.: Видавець Фура С.Я.: КНТ, 2010. – Т.1. 1044 с.
12. Андронов І.В. Співвідношення забезпечувальних заходів у цивільному праві та цивільному процесі. Система забезпечення договірних зобов'язань в праві та законі: матеріали науково-практичного круглого столу (14 листопада 2014 року). Одеса, 2014. с.9-10.
13. Одосій О.Ю. Підстави забезпечення позову в цивільному процесі України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 2. Т.1. С.201
14. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97656944>
15. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100217953>, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100354201>
16. Положення про автоматизовану систему документообігу суду, погоджено Наказом Державної судової адміністрації України №45 від 02.04.2015 року, затверджено Рішенням Ради суддів України №25 від 02.04.2015 року <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0025414-15#Text>
17. Постанова Верховного Суду від 16 вересня 2020 року у справі № 344/6384/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91818487>; Постанова Верховного Суду від 29 квітня 2020 року у справі № 285/2445/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89082747>
18. Луспенник Д. Зустрічне забезпечення. Кілька складних питань щодо застосування нового інституту, з якими стикнуться судді. *Закон і Бізнес*. 2017. №34. . http://zib.com.ua/print/130073-kilka_skladnih_pitan_schodo_zastosuvannya_zustrichnogo_zabez.html/
19. Алексеєва Н.С. Зустрічне забезпечення як засіб захисту інтересів відповідача у цивільному процесі/ Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції №3/2017. С.42-46.
20. Рожкова М.А. Средства и способы правовой защиты сторон коммерческого спора. М.: Волтерс Клувер, 2006. – С.62-63
21. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80149873>
22. Мороз В. Забезпечення позову в цивільному та господарському процесі як спосіб зловживання правом. <http://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/zabezpechennya-pozovu-v-civilnomu-ta-gospodarskomu-procesi-yak-sposib-zlovzhivannya-pravom.html/>
23. О.А. Шурин. Інститут забезпечення позову: теоретичні та практичні проблеми реалізації. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1(22), 2018. С.177.